

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששה עשר

היכל
חמישי

מאמר
וידבר אלקים גו'
אנכי הוי' אלקיך
תרי"ג

•

מ א ת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נר ישראל ותפארתו קדוש ה'
מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבנ"מ זי"ע
— אדמו"ר ה', צמח צדק —
מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכתב"ד

על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

**MAAMAR
VAYEDABER ELOKIM**

Copyright © 2024
by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

נסדר בדפוס "עמפייער פרעסס"

ע"י הרה"ח הרה"ת ר' מרדכי ליב ע"ה בן הרה"ח הרה"ת ר' חיים דובער ע"ה ויוסף יצחק בן ברכה שיחי'

EMPIRE PRESS, 550 EMPIRE BLVD., • BROOKLYN, N.Y. 11225 • (718) 756-1473

פתח דבר

לקראת ש"פ בהר, ערב ל"ג בעומר הבעל"ט, הננו מו"ל בזה מאמר ד"ה „וידבר אלקים גו' אנכי הוי' אלקיך" תרי"ג, מאת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק".

המאמר נדפס כאן בנוסח זה בפעם הראשונה, מכתב יד מעתיק.

בראש הקונטרס – פאקסימיליא מהכתב-יד.

לתועלת הלומדים והמעיינים, הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וצייונים.

•

המאמר הוכן לדפוס ע"י הרה"ת ר' אליהו שי' מטוסוב. המ"מ וצייונים נערכו ע"י הרה"ת ר' גבריאל שי' שפירא.

מערכת „אוצר החסידים"

פסח שני, ה'תשפ"ד
ברוקלין, נ.י.

[illegible]

וידבר¹ אלקים את כל הדברים האלה לאמר, אנכי הוי' אלקיך, פי' כל הדברים, דכתי' דברי³ חכמים כדרבנות כו' בעלי אסופות, כולם נתנו מרועה א', בעלי⁴ אסופות אלו ת"ח אע"פ שהללו אוסרין והללו מתירין כו' כולם נתנו מרועה א', וזהו הריבוי בכל, שכל מה שקבלו הנביאים והחכמים בזמנם ניתן במ"ת. גם איתא אעפ"י שב"ש⁵ אוסרין וב"ה מתירין, אלו⁶ ואלו דברי אלקים חיים, וג"כ כאן אלקים הוא אלקים⁷ חיים, וצ"ל פי' אלקים חיים מהו, דבכל התו' נזכר אלקים סתם, אלקים⁸ ל' צמצום, ויש ב' בחי' צמצומים, א' צמצום והעלם גמור כמו בבריאת העולם עלה⁹ במח' לברוא במדת הדין, שאם לאו הצמצום, לא הי' יכול להוות יש ודבר וצריך לזה העלם גמור, והב' צמצום כדי להשפיע כמ"ש לעולם¹⁰ ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה שאין זה רק כדי שיוכל לקבל ההשפעה, וזה המועט¹¹ מחזיק את המרובה, וכמו משנה וגמרא שכל¹² האריכות שבגמרא יש

(1) וידבר אלקים: המאמר נדפס מכת"י 993 קפה, א. והוא משנת תרי"ג.

נוסח אחר מהמאמר נדפס באוה"ת יתרו (כרך ג') ע' תתצ.

מאמר זה בשינויים ובתוס' הגהות נדפס בסה"מ תרכ"ז ע' ש ואילך.

הנחת ר' הלל מפאריטש ממאמר זה נמצאת בכת"י 320 קעט, א.

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ' כותב על סדר אמירת המאמרים דש"פ במדבר וחג השבועות שנת תרי"ג (אג"ק שלו ח"ו ע' קעא): בחג השבועות תרי"ג נודמנו לליובאוויטש החסידים המפורסמים. . . קביעות דחג השבועות בשנה ההיא הי' ביום הראשון ויום השני, חמשה מאמרים הואיל הוד כ"ק אדמו"ר לומר א, המאמר הראשון אמר ביום ועש"ק בצהרים – כמנהגו בכל ערב חגה"ש – השני בש"ק בהשכמה בשעה השביעית, השלישי בש"ק אחרי תפלת מנחה, הרביעי ביום הראשון דחג השבועות קודם תפלת מנחה והחמישי בהשכמה ביום השני דחג השבועות.

ובפלא הרמון בראשית יט, א מזכיר מאמר זה: מה ששמעתי מאדמו"ר במאמר דוידבר אלקים השני דשבועות תרי"ג ע' ברשימה

שלי [וקאי על המאמר דנן].

(2) וידבר אלקים: יתרו כ, א ואילך.

(3) דברי חכמים כדרבנות: קהלת יב, יא.

(4) בעלי אסופות אלו ת"ח: בסה"מ תרכ"ז

שם נוסף: (בחגיגה דף ג, ע"ב וכ"ה במד"ר פ' נשא פי"ד דף נו"ז סע"ג בדפוס שקלאוו).

(5) שבית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין: ראה ב"ק סה, א. חולין יח, א. תמורה ל, ב. ועוד.

(6) אלו ואלו דברי אלקים חיים: ראה עירובין יג, ב.

(7) אלקים חיים: ראה סידור עם דא"ח (תפלת ראש השנה) שמה, ד.

(8) אלקים ל' צמצום: ראה תניא שער היחוד והאמונה רפ"ו. ת"ח שמות לד, ד. וש"נ.

(9) עלה במח' לברוא במדת הדין: רש"י בראשית א, א. ב"ר פי"ב, טו. וראה לקו"ש ח"ב ע' 31 הערה 7.

(10) לעולם ישנה אדם לתלמידו: פסחים ג, ב. וש"נ.

(11) המועט מחזיק את המרובה: ע"פ ב"ר פ"ה, ז וביפה תואר שם. שמו"ר פי"א, ה. ויק"ר פי"י, ט. ילקוט שמעוני בראשית רמז, ז.

(12) שכל האריכות שבגמרא יש במשנה: ראה בארוכה תו"א ח"י שרה יז, א"ב.

וידבר אלֵקִים גו' אֲנֹכִי הוּי' אֶלְקִיד

במשנה באות א' ודקדוק א'. ובחי' זו הב' נק' אלקים חיים, כי חיים הוא בחי' חסד כמ"ש חיים¹³ חן וחסד, שאין זה אלקים ממש רק כדי להיות חסד.

אֲמַנִם י"ל איך הוא אלו ואלו דא"ח הלא סברות הפוכות הם. דהנה איתא התורה¹⁴ קדמה לעולם אלפים שנה, דכתי' ואהי¹⁵ שעשועים יום יום ויומו¹⁶ של הקב"ה אלף שנה, ופי' אלפים הוא בחי' אאלפך¹⁷ חכ' אאלפך בינה, וקדמה לעולם הוא בחי' ו' מדות ו' קצוות, וזהו בהתלבשות התורה בבחי' עולם בחי' מדות כשר פסול טמא טהור חייב זכאי, משם נמשך חילוקי דעות, כי במדות עליונות יש כמה רבבות מדריגות עד אין קץ, שהמדות עליונות אינן דומות למדות שבנפש, שהם רק גורמים להשפיע, אבל למעלה המדות עצמן הם המשפיעים, מכלכל¹⁸ חיים בחסד, אתה¹⁹ גבור מחי' מתים, וע"כ נמשך בתו' שלמטה כמה סברות הפוכות, וכדאיתא מזוקקות²⁰ שבעתים, מ"ט²¹ פנים טמא ומ"ט פנים טהור, לפי שיש מ"ט²² שערי בינה שהן המשכות להתהוות המ"ט מדות ז' פעמים ז', וע"כ ב"ש²³ ששרשו מבחי' הגבורה דעתו נוטה להחמיר ולאסור שזה אין יכול להעלות, ושמאי²⁴ הוא ל' שומא, השם²⁵ אורחותי, וכדאיתא למח²⁶ נק' שמן שמים לפי ששמים את הבריות [ו]פעם יורד מטר לפי שיש בחי' ואד²⁷ יעלה מן הארץ העלאה מלמטה, אבל ב"ה שרשו ממדת החסד דעתו נוטה להקל ולהתיר, ויש ג"כ ששה²⁸ דברים מקולי ב"ש וחומרי ב"ה, היינו מפני התכללות החסד מגבורה

13 חיים חן וחסד: ברכת שים שלום.

14 התורה קדמה לעולם אלפים שנה: ראה שבת פה, ב וברש"י שם. מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פי"ט, ח. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כ.

15 ואהי' שעשועים יום יום: משלי ח, ל.
16 ויומו של הקב"ה אלף שנה: סנהדרין צז, א ובפרש"י שם. ב"ר פי"ט, ח. ראה תו"ח שמות מד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז. ח"ג ע' תתה. וש"נ. וראה גם סה"מ תרל"ט ח"ב ס"ע שצו ואילך. וש"נ. ס"ע תקצב ואילך.
17 אאלפך חכ' אאלפך בינה: ע"פ איוב לג, ג. שבת קד, א.

18 מכלכל חיים בחסד: ברכה שני' דתפלת העמידה. וראה תו"א מקץ לו, ב.
19 אתה גבור מחי' מתים: שם.
20 מזוקקות שבעתים: תהלים יב, ז. ירושלמי סנהדרין פ"ד, ה"ב.
21 מ"ט פנים טמא: ראה ירושלמי סנהדרין פ"ד, ה"ב. פס"ר פ' דעשה"ד פכ"א, ו. וראה

תו"ח שמות י, ג ובהנסמן שם.

22 מ"ט שערי בינה: ראה ר"ה כא, ב.
23 ב"ש ששרשו מבחי' הגבורה: ראה זח"ג רמה, א. טעמי המצות להרח"ו פ' תצא. שער הגלגולים סוף הקדמה לו – הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ח ע' 184. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תרנה דשם מביא ממשנה עדיות פ"ה מ"א דרק ששה דברים הם מקולי ב"ש והרוב ב"ש להחמיר. תניא בהקדמה. אגרת הקדש סי"ג (קט, סע"א). לקו"ת שיר השירים מ, א, מח, ג.

24 ושמאי הוא ל' שומא: ראה לקו"ת שיר השירים מח, ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שמח.

25 ושמאי . . השם אורחותינו: ראה מועד קטן ה, סע"א. סוטה ה, ב. וראה לקו"ת שם.
26 למח נק' שמן שמים: ב"ר בראשית פ"ה.
27 ואד יעלה מן הארץ: בראשית ב, ו.
28 ששה דברים מקולי ב"ש: עדיות פ"ה מ"א.

וידבר אלֵקִים גו' אנכי הוֹי' אֵלֶיךָ

וגבורה מחסד. אבל כִּז' הוא כמו שנתלבשה במדות אבל בבחי' שקדמה לעולם שהוא כמו שהמדות כלולות במקורן בבינה, ע' ²⁹ רבתי, שם הוא בחי' אלו ואלו דא"ח, אלקים חיים הוא בחי' התורה המלוּבֶשֶׁת בבינה, כי אורייתא ³⁰ מח"ע נפקת, והחכ ³¹ תחי', כִּי ³² הם חיינו, והבינה ³³ מקור למדות נק' חג"ת.

אבל יש להבין, הלא הפסק הלכה הוא כאחד וכמארז"ל יצאה ³⁴ בת קול הלכה כב"ה וב"ש במקום ב"ה אינה משנה. גם צ"ל דאיתא הורה ³⁵ ר' כר"א כו', כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק, וצ"ל ממ"נ אם יש לפסוק כמותו מהו דוקא בשעת הדחק ואם לאו מאי התירא דשעת הדחק, ודוקא היכא דלא איפסיק הילכתא לא כמר ולא כמר דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, אבל בפסק הלכה איך הוא אלו ואלו דא"ח, וכמו צרת הבת דלב"ש יש איסור כרת, ואעפ"כ לא נמנעו מלישא. גם י"ל היטב למה איפסיק הלכה כב"ה לפי שהיו נוהגין ³⁶ ועלובין ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהם ע"כ הלכה כב"ה הגם שב"ש מחדדי טפי.

וי"ל תחלה, דאיתא גבי דוד בתר דפרט כל המעלות טוב ³⁷ רואי וידע נגן וכו', וה' ³⁸ עמו, ופי' בגמרא דהלכה כמותו בכ"מ, ובוה יתרון [על] שאול, והענין דמצד בחי' בינה מקור המדות בחי' ממכ"ע שנק' אלקים חיים אלו ואלו דא"ח אבל לענין פסק הלכה הוא דוקא ע"י בחי' הוֹי' בחי' סוכ"ע. ולהבין זה יש להקדים דאיתא והיו ³⁹ הדברים האלה בד"ת ⁴⁰ קאי דאי אפשר לומר אקריאת שמע, דק"ש אינו אלא פעמים ⁴¹ ביום אלא דקאי אדברי תורה, וא"כ י"ל מהו הדברים האלה, דמשמע דקאי אדלעיל. הענין הוא דשניהם אמת, דהאלה קאי על ק"ש ובחי' זו נמצא דוקא בתורה. וצ"ל ענין הק"ש, דהקשו בספרים ל"ל ב' פעמים הוֹי' הל"ל ה' אלקינו אחד דדי בזה להורות על אחדות פשוטה. ונמצא לזה תי' ⁴²

(38) והוֹי' עמו . . דהלכה כמותו בכ"מ: שם.

סנהדרין צג, ב.

(39) והיו הדברים האלה: ואתחנן ו, ו.

(40) בד"ת קאי: ספרי ורש"י עה"פ. יומא יט,

ב וברש"י שם ד"ה במ (הב'). שו"ע אדה"ז או"ח

סקניו סט"ז. הל' ת"ת פ"ג ס"ב.

(41) פעמים ביום: ראה משנה ברכות פ"א,

מ"ג.

(42) תי' ברוקח ע"פ פ"י אני ראשון ואני

אחרון: ישע"י מד, ו. ראה ג"כ לקו"ת מטות

פא, א. אה"ת במדבר (כרך ד) הוספות ע' כט.

ובכ"מ.

(29) ע' רבתי: ראה זח"ג רלו, ב.

(30) אורייתא מח"ע נפקת: זח"ב סב, א. פה,

א. קכא, א. זח"ג פא, א. קכב, א. רסא, א.

(31) והחכ תחי': קהלת ז, יב.

(32) כי הם חיינו: נוסח תפלת ערבית.

(33) והבינה מקור למדות נק' חג"ת: ראה

תניא רפ"ג.

(34) יצאה בת קול הלכה כב"ה: עירובין יג,

ב.

(35) הורה ר' כר"א . . צרת הבת: נדה ו, ב.

ט, ב.

(36) נוהגין ועלובין: עירובין שם.

(37) טוב רואי וידע נגן: שמואל-א טז, יח.

וידבר אלֵקִים גו' אֲנִי הוֹי' אֵלֶקֶד

ברוקח ע"פ פי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, פי' אני ראשון הוא קודם⁴³ שנבה"ע שהי"ע⁴⁴ הוא ושמו בלבד, ואני אחרון קאי אלאחר תחה"מ ועוה"ב, ונר"ן אלפים יובלות הוא ג"כ אני, כמ"ש ונשגב⁴⁵ הוֹי' לבדו כו', ומבלעדי כו' קאי על זמן הבריאה שג"כ מבלעדי כו', וזהו הוֹי' הא' מורה על קודם הבריאה והוֹי' הב' מורה על אחר הבריאה, ואלקיננו הוא זמן הבריאה, שכל עיקר הבריאה הוא בשביל⁴⁶ ישראל שנקראו ראשית, לכן אמר אלקינו, אחד פי' שכל הג' זמנים הכל א' כי מצד הוֹי' אני⁴⁷ הוֹי' לא שנית, ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא רק מצד בשכמל"י⁴⁸ שאין זה עצמות רק מלך⁴⁹ שמו נקרא, מזה נתהוה עולם ועד. ועי"ז הוא ואהבת⁵⁰ מל' אבה ורצון שהוֹי' יהי' אלקיך שיוכלל בבחי' העצמי, ואיך הוא זה שיהי' הוֹי' אלקיך הוא ע"י התורה והיו הדברים האלה דלעיל אדברי תורה קאי, כי הוֹי' בחכמה ואורייתא מח"ע נפקת, וכמ"ש עוטה⁵¹ אור כשלמה שאו"ס מלובש בתורה ולכן באבות דהיו קודם מתן תורה כתיב ושמי⁵² הוֹי' לא נודעתי כו', לא⁵³ הודעתי אין כתי' אלא לא נודעתי פי' דקאי על בחי' הוא ושמו אחד וקודם מ"ת לא נודעתי, שהגילוי הוא ע"י מ"ת, ולכן נק' התו' אמת, אין⁵⁴ אמת אלא תו', כי א' הוא אני ראשון, ת' אני אחרון, מ' מבלעדי כו', ועי"י שמקשר שכלו מחשבתו ודבורו בעסק התורה עי"ז נכלל בבחי' הוֹי' אחד.

והנה איתא כל⁵⁵ דיין שדן דין אמת לאמתו, וכן איתא זו⁵⁶ היא הלכה לאמתתה של תורה, משמע מזה שיש בחי' אמת בתורה שאינה לאמתו. הענין הוא כנ"ל דהגם שאלו ואלו דא"ח ושני הדיעות אמת, אבל אין זה לאמתו שהוא רק בחי' ממכ"ע והפסק הלכה הוא כמאן דמכוין האמת לאמתו, בחי' הוֹי' בחי' סוכ"ע, וזהו והוֹי' עמו שהלכה כמותו, וכמו למעלה הגם שיחוד העליון שבבינה ובמדות הוא יחוד עצמי, אבל מאחר שבבינה הוא ע"י ההשגה והוא נעשה מקור למדות בחי' ממכ"ע, אין זה תכלית הביטול ונק' אלקים חיים, אבל בחי' חכ"י⁵⁷ הוא תכלית הביטול כ"ח מ"ה נק' בחי' הוֹי' סוכ"ע ונק' אמת לאמתו, ולכן הלכה

נשא כו', ב. מסעי פח, ד. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסד. ושי"נ.

(51) עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

(52) ושמי הוֹי' לא נודעתי: וארא ו, ג.

(53) לא הודעתי אין כתי': פרש"י עה"פ.

(54) אין אמת אלא תו': ירושלמי ר"ה פ"ג,

ה"ח. פתיחתא דאיכ"ר ב. תקו"ז תכ"א (נ, א).

(55) כל דיין שדן דין אמת לאמתו: שבת י, א.

סנהדרין ז, א. מגילה טו, ב.

(56) זו היא הלכה לאמתתה של תורה: וראה

בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 114 ואילך.

(57) חכ"י. . כ"ח מ"ה: זח"ג כח, א. לך, א.

(43) קודם שנבה"ע: נוסח ברכת השחר.

(44) שהי' הוא ושמו בלבד: פרקי דר"א

רפ"ג. וראה תקו"ז ת"ה קרוב לסופו.

(45) ונשגב הוֹי' לבדו: ע"פ תהלים קמח, יג.

(46) בשביל ישראל שנקראו ראשית: פרש"י

עה"ת בתחלתו.

(47) אני הוֹי' לא שנית: מלאכי ג, ו.

(48) בשכמל"י: פסחים נו, א.

(49) מלך שמו נקרא: פיוט "אדון עולם".

(50) ואהבת מל' אבה: ראה ס' שרש ישע

שרש אבה הובא בס' החקירה להצ"צ מערכת

אהב (צד, א). וראה תו"א מקץ לב, ג. לקו"ת

וידבר אלֵקִים גו' אנכי הוֹי' אֵלֶקִיד

שייך דוקא לבחי' הוֹי' עמו שיהי' הוא ג"כ בתכלית הביטול כ"ח מ"ה וכמ"ש ונפשי⁵⁸ כעפר לכל כו' פתח לבי כו', שע"ז הוא משיג האמת לאמתו בחי' חכ' כמ"ש אשכנ⁵⁹ את דכא, ולכן אמרז"ל הלכה כב"ה מפני שנוחין ועלובין היו, היינו בחי' חכ' תכלית הביטול, וכמ"ש גבי משה והאיש⁶⁰ משה עניו מאוד והלא הי' לו שבחים גדולים ביותר, שהרי השיג⁶¹ מ"ט שערי בינה אלא לפי שבחי' ענוה הוא בחי' חכמה הוֹי' עמו שהוא למעלה ממ"ט שערי בינה שנק' אלקי' חיים. ולכן גבי דוד⁶² ע"י שהי' בבחי' ביטול כי עני ואביון אנכי, תפלה⁶³ לעני, אם⁶⁴ לא שוויתי ודוממתי בחי' דומם, בחי' ארץ שהכל דשין עליה, ואעפ"כ ממנה מצמיח הכל, ע"ז הגיע לבחי' הוֹי' עמו שהלכה כמותו. ולכן מצינו דהלכה כדברי המכריע, וכדאיאתא ב"ג⁶⁵ מדות שהתורה נדרשת שני כתובים המכחישים זא"ז עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, לפי שהמכריע הוא בחי' הגבוה היותר משניהם בחי' אמת לאמתו.

וכן ענין עושה⁶⁶ שלום במרומי גבריא⁶⁷ שר של אש מיכאל שר של מים שהם ב' הפכיים, וע"י ההתגלות בחי' הגדולה משניהם נעשה שלום ביניהם, וכמ"ש תתן⁶⁸ אמת ליעקב [חסד לאברהם, ויש להבין לשון אמת ליעקב, וכי' בחי' חסד לאברהם אינו אמת, והלא אברהם⁶⁹ הי' מרכבה לבחי' חסד דאצילות, אלא לפי שבבחי' חסד יש נגדו בחי' גבורה, הגם ששניהם אמת, אבל אמת לאמתו הוא בחי' יעקב⁷⁰ קו האמצעי בחי' רחמים שהוא⁷¹ הגם שלפי הדין אינו ראוי, אבל צריך לרחם עליו שהוא התכללות משני הפכים נק' אמת.

67) גבריא'ל שר של אש: ראה במדב"ר פי"ב, ח. וש"נ. תניא אגרת הקדש סי"ב (ק"ז, א). לקו"ת תזריע כג, רע"א. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' יב. תקס"ב ח"ב ע' תמ. תקס"ג ח"א ע' נב. ועוד.

68) תתן אמת ליעקב: מיכה ז, כ.

69) אברהם הי' מרכבה לבחי' חסד דאצילות: ראה ספר הבהיר סקצ"א. הובא בפרס שער כב (שער הכינויים) פ"ד.

70) יעקב קו האמצעי: ראה השמטות לזח"א רנז, א. שערי תשובה ס, ב ובהערה 18.

71) בחי' רחמים: ראה זח"א פז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קנו. תר"א ויצא כד, א. לקו"ת ויקרא יז, ג. במדבר ג, א ואילך.

72) שהוא: לכאן חסר כאן תיבה.

58) ונפשי כעפר לכל: נוסח ברכת אלקי נצור כו' (ברכות יז, א).

59) אשכנ⁵⁹ את דכא: ישע"י נז, טו.

60) והאיש משה עניו מאוד: בהעלותך יב, ג.

61) השיג מ"ט שערי בינה: ראה ר"ה כא,

ב. תקו"ז סתכ"ב. ז"ח ק"ג, ג (ובהנסמן בנצוצי זהר לשם). לקו"ש ח"ד ס"ע 451.

62) דוד . . עני ואביון אנכי: תהלים קט,

כב. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ס"ע סא ואילך. וש"נ. נ"ך ע' שסג. תר"ח נח עו, סע"א ואילך.

63) תפלה לעני: תהלים קב, א.

64) אם לא שוויתי ודוממתי: שם קלא, ב.

65) ב"ג מדות שהתורה נדרשת: תר"כ ר"פ ויקרא.

66) עושה שלום במרומי: איוב כה, יב.

וידבר אל־קמים גו' אנכי הוי' אל־קיד

וזהו ונתתם⁷³ לי אות אמת ופי' בזהר⁷⁴ דא אות ו', שהגם שיש כמה אותיות הגבה למעלה מאות יוד, העמק שאלה אות ה', אבל⁷⁵ שבאמת הוא אות וא", שהוא המשכה מבחי' גבוה בחי' אמת ליעקב, וזהו ד' אמות של הלכה נגד ד' אותיות שם הוי', וכן בחי' הלכה הוא שייך לבחי' הוי' עמו שהוא בחי' אמת לאמתו.

ויש עוד פי' הלכה לשון הליכות, כמאמר כל⁷⁶ השונה הלכות כו' אל תקרי הלכות אלא הליכות. ולהבין זה, דהנה כתיב ונתת⁷⁷ לך מהלכים בין העומדים האלה דקאי על ירידת הנשמה בגוף, פי' עומדים⁷⁸ קאי על המלאכים שעומדים במדרגה אחת, והגם דכתיב המחדש⁷⁹ בטובו בכל יום, ובמלאכים יש ג"כ התחדשות על ידי העלאתן ברצוא ושוב, ונק' המשכת מוחין חדשים, אעפ"כ התחדשות זו הוא רק לחדש הישנות, כי החידוש היא לפי ערך הכלי, וגילוי יותר אינם יכולים לקבל, וכמאמר הושיט⁸⁰ הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן, וכענין החידוש שעל ידי ברכת הנהנין, ומזה נק' בחי' אלקים חיים, וכמאמר ומשמיעים⁸¹ כו' בקול דברי אלקים חיים ומלך עולם כו', וכן נשמות⁸² קודם ירידתן לגוף נק' ג"כ עומדים, וכמ"ש חס"ה⁸³ ה' אשר עמדתו לפניו, וע"י ירידתן לגוף נק'⁸⁴ מהלכים שהולכים ממדרגה למדרגה עד בלי שיעור. והוא כענין החידוש שע"י ק"ש ותפלה, וכמ"ש ואהבת⁸⁵ בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך⁸⁶ בלי גבול שהוא יצירה⁸⁷. ועיקר ההילוך הוא ע"י התורה ומצות כמ"ש אם⁸⁸ בחוקותי תלכו בחי'

(81) ומשמיעים . . בקול דברי אלקים חיים: ברכת יוצר.

(82) נשמות קודם ירידתן לגוף נק' ג"כ עומד: ראה זח"ג סת, ריש ע"ב. וראה ג"כ זח"א רלג, ב. לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ.

(83) חי ה' אשר עמדתו לפניו: מלכים-א יז, א. ח, טו.

(84) נק' מהלכים: ראה מאמרי אדה"ז תקע"א ע' ו ואילך. ע' יג ואילך. פרשיות התורה ח"ב ע' תשכט ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסו ואילך. במדבר ח"ג ע' א'לג ואילך. נ"ך ע' תמח ואילך.

(85) ואהבת בכל לבבך: ואתחנן ו, ה. (86) מאדך בלי גבול: ראה תו"א ויצא כג, ג. מקץ לט, ג ואילך. ובכ"מ.

(87) יצירה: תיבה זו אינה ברורה בכת"י. (88) אם בחוקותי תלכו: בחוקותי כו, ג.

(73) ונתתם לי אות אמת: יהושע ב, יב. (74) ופי' בזהר דא אות ו': ראה זח"א רא, ב. זח"ג ב, א. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שסח ואילך. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' ח ואילך.

(75) אבל: לכאז' חסר כאן תיבה. (76) כל השונה הלכות כו': נדה בסופה. וש"נ.

(77) ונתת לך מהלכים: זכרי' ג, ז. (78) עומדים קאי על המלאכים: ע"פ ישע"ו, ב: שרפים עומדים ממעל לו. וראה פרקי דרבי אליעזר פמ"ו. הובא בטור סי' תרו ובהגהות מיימוניות סוף הל' שביתת עשור ד"ה מה. (79) המחדש בטובו בכל יום: ברכת ק"ש דשחרית.

(80) הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה: סנהדרין לח, ב. וראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב. ובכ"מ.

אותיות⁸⁹ החקיקה שבתורה, וכמ"ש ילכו⁹⁰ מחיל אל חיל, וכמ"ש כי⁹¹ ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בס. ויש ב' בחי' הילוך מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, וכמ"ש והתהלכת⁹² בתוככם מלמטה למעלה הוא על ידי התפלה⁹³, והנה סולם מוצב כו', ומלמעלה למטה הוא על ידי התורה. וזהו הליכות⁹⁴ עולם בחי' גבול ושיעור, לו⁹⁵ בלי שיעור שהוא ע"י הלכות, הוּא' עמו בחי' סוכ"ע.

וְזָהוּ וידבר אלֵקִים [בחי'] אלקים חיים, את כל הדברים, ואע"פ שהללו אוסרין כו' אלו ואלו דברי אלקים חיים. לאמר אנכי הוּא', שעיקר הלכה הוא מבחי' הוּא'. וזהו ענין שבחול אומרים מזמור⁹⁶ לתודה הריעו לה' כל הארץ ר"ת⁹⁷ הלכה, ובשבת אומרים השתחו⁹⁸ לה' בהדרת קדש ר"ת קבלה, שבפי' הריעו יש ב' פירושים, לשון⁹⁹ שיר ותרועה, ולשון שבירה, תרועם¹⁰⁰ בשבט ברזל, כמאמר כמאן¹⁰¹ מצלינן האידנא אקצירי ומריעי, שהם תלמידי חכמים לפי ששוברים מדות דנה"ב, ובכדי לבוא לבחי' הלכה צריך להיות הריעו, צריך לשבור עצמם, בחי' ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז פתח לבי בתורתך. וזהו ע"י מזמור לתודה, הודאה לבחי' אמת לאמתו כדכתיב כי¹⁰² אל דעות הוּא' שיש בחי' מאין ליש, וגם זה אמת, אבל אינה לאמתו, ובחי' דעת עליון הוא כמו שהוא קמי¹⁰³ כלא וכאין ממש חשיבי.

ואילך. ע' שיח ואילך. ושי"נ.
(98) השתחוו לה' בהדרת קדש: תהלים כט,

ב.

(99) לשון שיר ותרועה . . ולשון שבירה:
ראה סה"מ תרכ"ז ע' שט. ע' שיט. וראה תורת
מנחם כרך יח ע' 251.

(100) תרועם בשבט ברזל: תהלים ב, ט.
(101) כמאן מצלינן האידנא אקצירי: ר"ה טז,
א.

(102) כי אל דעות הוּא': שמואל-א ב, ג. ראה
תור"ח בראשית יח, ג ובהערה 11. מאמרי אדה"א
ויקרא ח"א ע' רסב.
(103) קמי' כלא. . חשיבי: ראה זהר בהקדמה
יא, ב.

(89) אותיות החקיקה: ראה לקו"ת בחוקותי
מה, ד. ובכ"מ.

(90) ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

(91) כי ישרים דרכי ה': הושע יד, י.

(92) והתהלכתי בתוככם: בחוקותי כו, ב.

(93) התפלה . . סולם מוצב: ויצא כה, יב.

זח"א רסו, ב. זח"ג שו, ב. תקו"ז תמ"ה (פג,
א). לקו"ת בשלח ב, ב. סה"מ תרנ"ה ע' רכב
ואילך. תש"ח ע' 80 ואילך.

(94) הליכות עולם: חבקוק ג, ו.

(95) לו: תיבה זו אינה ברורה בכתי'.

(96) מזמור לתודה הריעו לה': תהלים ק, א.

(97) ר"ת הלכה . . ר"ת קבלה: ראה מאמרי

אדה"ז כתובים ח"א ע' ו ואילך. מאמרי אדה"א
נ"ך ע' קלט ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' שיט

לזכות

הילד נתן חיים שי'

לרגלי האפשערניש שלו

ביום ראשון פ' בחקותי, ל"ג בעומר ה'תשפ"ד

ויה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

ולזכות

אחיו יוסף בנימין, מנחם מענדל ושמואל שיחיו

נדפס ע"י ולזכות הוריו

הרה"ת ר' דניאל יעקב וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו גניביש

וזקניו

הרה"ת ר' יקותיאל יהודה וזוגתו מרת חנה שיחיו גניביש

הרה"ת ר' ארי' וזוגתו מרת אסתר נחמה דינה שיחיו קאלטמאנן

הרה"ת ר' יצחק וזוגתו מרת לאה שיחיו גניביש

מרת שלומית חנה תחי' קאלטמאנן

הרב ר' יעקב וזוגתו מרת אלישבע שיחיו טאראן

ולעילוי נשמת

ר' יוסף בנימין ע"ה בן ר' מנשה הי"ד